

Stockholm juli 2021

Inspel inför kommande kontrollvägledning till Statens Jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter

Djurskyddet Sverige har vid ett flertal tillfällen uppmärksammat på att Länsstyrelsernas djurskyddshandläggare inte ställt krav på djurhållare enligt föreskriften 6 kap. 2 §. Detta trots att allmänheten har anmält djurhållningar till myndigheterna. 6 kap. 2 § säger att djurhållaren ska vidta nödvändiga försiktighetsåtgärder för att förebygga oplanerad, oönskad eller överdriven reproduktion av de djur som han eller hon ansvarar för. Allmänna råd till 6 kap. 2 § lyder: Katter som rör sig fritt utomhus bör vara kastrerade, steriliserade eller på annat sätt förhindrade från att kunna föröka sig okontrollerat.

Bakgrund

De senaste åren har det förekommit en rad initiativ från både politiker och myndigheter för att höja kattens status: den nya djurskyddslagen med ett tydligt ställningstagande för förvildade katters välfärd, Jordbruksverkets reviderade föreskrifter för hund och katt med en ambition att förebygga överdriven reproduktion och utredningen om obligatorisk ID-märkning och registrering av katter. Alla dessa initiativ har välkomnats stort av oss organisationer som arbetar praktiskt med att ge Sveriges hemlösa katter nya hem. Vi anser att ovan nämnda beslut och förslag tillsammans har möjlighet att leda till en minskning av antalet hemlösa katter.

År 2020 tog Djurskyddet Sveriges lokalföreningar hand om 2914 hemlösa katter, många i extremt dåligt skick. Detta är bara en bråkdel av de uppskattningsvis minst 100 000 hemlösa katter som finns i Sverige idag.

De hemlösa katterna hittas i både stads- och landsbygd. Fortfarande är det vanligt att okastrerade katter hålls som musjägare. Resonemanget är ofta att kattpopulationen förnyngar sig själv, och att man skjuter av när det blir för många individer. Detta är inte förenligt med en modern djurskyddslag. Det finns dock även de djurhållare som insett fördelen med att ha en eller några få kastrerade katter. Det fungerar alldeles utmärkt, kanske till och med bättre, att hålla kastrerade katter som musjägare då de håller sig kvar vid hemmet i större utsträckning. Enligt vår vetenskap finns inga studier som visar att okastrerade katter är bättre jägare, eller att kastrerade katter skulle ha minskat intresse för att jaga.

Jordbruksverkets svar i KUNDO

Den 15 oktober 2020 ställde Länsstyrelsen i Västra Götalands län, via frågeportalen KUNDO, frågor gällande SJVFS 2020:8, 6 kap. 2 § om huruvida det är acceptabelt att släppa ut en fertil honkatt, som kan paras av vilken hane som helst. Jordbruksverket svarade då ”så länge

katthonan är fri från kända anatomiska, fysiologiska och beteendemässiga egenskaper som riskerar att påverka föräldradjurens eller avkommornas hälsa och välfärd och hon är vid god fysisk hälsa är det tillåtet att bedriva planerad, önskad och icke överdriven reproduktion enligt 1 och 2 §§ kap 6 i SJVFS 2020:8". Jordbruksverket påpekar även att det är "en väl grundad rättighet att ha lösgående katter i Sverige." Vidare svarar man att "om katthonan kommer hem dräktig får man se aveln som planerad och önskad och ta konsekvenserna av sitt agerande". Jordbruksverket menar även att "ett sätt att ta konsekvenserna kan vara att exempelvis ta bort en del eller alla kattungar eller att föda upp dem och behålla/sälja dem. Konsekvenserna måste dock tas och resultatet får inte bli förvildade, lösgående katter som inte tas omhand."

Länsstyrelsen i Västra Götalands län frågar även om samma regler gäller för hankatter som för honkatter, gällande att låta fertila katter ströva fritt. Jordbruksverket svarar då att "samma regler gäller, dvs att det är acceptabelt att släppa ut en okastrerad hankatt. Men att konsekvenserna blir annorlunda, då en hankattsägare inte med säkerhet kan veta vilka kattungar hans hankatt ger upphov till och därför inte kan ta ansvar för de kattungar den okastrerade hankatten ger upphov till."

Oplanerad och överdriven reproduktion

Uttrycket att "ta bort" en del eller alla kattungar i en kull innebär att katthonan ska gå igenom en dräktighet, förlösning och börja producera mjölk för att ge di till sina ungar, men utan att få en positiv återkoppling eftersom ungarna tas ifrån henne. Katthonan har då investerat mycket energi i fortplantningen. Att medvetet föda upp fler kattungar än vad som behövs måste anses vara både oplanerad och överdriven reproduktion, vilket alltså inte är förenligt med SJVFS 2020:8 6 kap. 2 §. Utöver detta är det självklart moraliskt förkastligt. Syftet med paragrafen är att minska antalet hemlösa katter i Sverige, men lydelsen är att nödvändiga försiktighetsåtgärder ska tas för att förebygga oplanerad avel, inte att avliva redan födda kattungar. Kattungarna kan ju inte ses som önskade om de avlivas.

Gällande okastrerade hankatter är vår tolkning av svaret i KUNDO att Jordbruksverket anser att hankattsägare inte har något ansvar alls för de avkommor den fertila hankatten ger upphov till. Vi anser att detta inte är förenligt med skrivelsen att djurhållaren ska vidta nödvändiga försiktighetsåtgärder för att förebygga oplanerad, oönskad eller överdriven reproduktion av de djur som han eller hon ansvarar för. Om okastrerade katter går ute kommer en stor del av avkommorna att ha en okänd fader. Att undvika inavel, undvika överanvändning av enskilda hankatter, undvika katter med fysiska eller beteendemässiga nackdelar i avel är helt enkelt inte möjligt om parningskombinationen är okänd.

I Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hundar och katter (SJVFS 2020:8) står i 6 kap. 1 § att:

"För att hundar och katter ska få användas i avel ska följande krav vara uppfyllda:

1. Föräldradjuren ska ha lämpliga anatomiska, fysiologiska och beteendemässiga egenskaper och dessa egenskaper får inte riskera att påverka negativt vare sig föräldradjurens eller avkommornas hälsa och välfärd"

Vidare står i 3 § att hundar och katter med diverse sjukdomar, defekter och beteendestörningar inte får användas i avel.

Dessa paragrafer är omöjliga att uppfylla om parningen görs genom att fertila katter tillåts ströva fritt. Därmed strider svaret som Länsstyrelsen fått av Jordbruksverket via KUNDO mot dessa paragrafer. Att fadern är okänd är ytterligare problematiskt då det är välkänt att faderns genotyp har stor betydelse för en kattunges socialisering. Att en katt är välsocialiserad är grunden för att katten ska kunna trivas tillsammans med människor.

Konsekvensutredning

Konsekvensutredningen som gjordes inför föreskrifternas revidering säger att ”I djurhållarens ansvar ligger också ett krav på att undvika okontrollerad avel som inte anses vara ett önskat naturligt beteende i en djurhållning, eftersom den på sikt kan leda till djurskyddsproblem. Begränsning av oplanerad avel är en viktig åtgärd för att minska djurlidandet bland kattpopulationer som inte vårdas eller sköts på ett godtagbart sätt, och i grunden är ett resultat av ett mänskligt fel. Lämpliga åtgärder för att minimera risken för oplanerad eller okontrollerad reproduktion av katter föreslås i det allmänna rådet knutet till paragrafen.” Det finns här en tydlig koppling till Djurskyddslagen 1 kap. 1 § ”Denna lag syftar till att säkerställa ett gott djurskydd och främja en god djurvälstånd och respekt för djur”, samt djurskyddslagens krav på kompetens hos varje djurhållare. Bestämmelsen i 6 kap 2 § har utformats så att den inte endast gäller ett större antal katter och kullar, utan samtliga katter och katthållningar.

Konsekvenser av Jordbruksverkets svar

Det svar som Jordbruksverket gett Länsstyrelsen i Västra Götalands län, har lett till att färre krav ställs på djurhållare utifrån den nya föreskriften jämfört med tidigare. Resultatet har blivit att djurhållare fortsatt kunnat hålla sina katter okastrerade utan att länsstyrelsen kunnat ingripa. Det var tydligare för myndigheterna innan de nya föreskrifterna kom, då de kunde påpeka brister i tillsynen av katter som obehindrat tillåts föröka sig. Men i och med svaret i KUNDO har den nya föreskriften blivit kontraproduktiv och resultatet har blivit en försämring av djurskyddskontrollerna och kraven som myndigheten kan ställa på katthållarna. Skulle föreskriften däremot tillämpas så som konsekvensutredningen säger blir det tydligare både för myndigheten och för djurhållarna.

Kastrering är bästa alternativet

Djurskyddet Sverige uppmanar Jordbruksverket att ta fram en tydlig och modern vägledning, som visar på att syftet med föreskriften är att inte låta fertila katter para sig utan begränsning. Det bästa sätt att göra detta på är att kastrera de katter som regelbundet hålls ute. Det bör dessutom påpekas i en vägledning att detta är den givna metoden för stall- och ladugårdskatter, då dessa inte kan hållas inne under löpperioden. Administrering av kontraseptiva medel kräver att tabletter ges enligt fast schema, och om intervallen mellan behandlingstillfällena ökar, finns risken att honkatten blir dräktig trots allt. Dessutom är långvarig behandling med de preparat som tillhandahålls i Sverige förenade med påtagliga risker för biverkningar, varför veterinärer generellt är motvilliga till att skriva ut dessa. Det har även förekommit att kontraseptiva medel har varit en bristvara i Sverige. Ägare till okastrerade hankatter som tillåts ströva fritt, har inte möjlighet att ta reda på vilka kattungar som hankatten ger upphov till. Det finns även en risk att honan är hemlös och då har hankattsägaren bidragit till att populationen av förvildade katter

ökar. För hankatter som tillåts ströva fritt ser Djurskyddet Sverige därför inga alternativa metoder än kastrering. Avelsarbete bör ske med en tydlig och seriös intention, där både han- och honkatt är kända.

För att föreskriften om att begränsa oönskad fortplantning ska följas krävs att Länsstyrelsen ges möjlighet att ställa krav på djurhållare och därmed anser Djurskyddet Sverige att det behövs en tydlig vägledning.

För Djurskyddet Sverige,

Åsa Hagelstedt
Generalsekreterare

Anna Lundvall
Sakkunnig
Fd djurskyddshandläggare

Lina Göransson
Styrelseledamot,
Leg. Vet.